

УДК 324.1:328.1

Прокопенко Ю. С.

здобувач третього рівня освіти,

кафедра політичних наук та права

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, 65020, Україна

E-mail: yuriiiprok13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-5750-9462>

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-5206.2024.38.10>

РЕФОРМУВАННЯ ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР ЄВРОПАРЛАМЕНТУ В УМОВАХ КРИЗИ ЛЕГІТИМНОСТІ

Стаття аналізує правові та інституційні аспекти формування та розвитку виборчої системи до Європейського Парламенту, урахувавши виклики щодо її ефективності, легітимності та репрезентативності. Правову основу виборчих процедур становлять статті установчих договорів ЄС, Хартія основних прав та законодавчі акти, зокрема Директива Ради 93/109/ЄС та її поправки. Основні проблеми включають різноманітність виборчих систем у державах-членах, низьку виборчу активність, міжнаціональну різноманітність, транснаціональне представництво та прозорість виборчих процесів. Пропорційне представництво є основною виборчою системою, але існують значні відмінності у її реалізації, включаючи можливість преференційного голосування. Важливим аспектом є впровадження єдиних стандартів для виборів, що сприяють демократичності та забезпеченню представництва громадян ЄС. Зусилля щодо реформування виборчих процедур, зокрема введення обов'язкових виборчих порогів, спрямовані на підвищення ефективності та легітимності виборів. Стаття також розглядає історичні аспекти формування Європарламенту, роль ключових засновників, таких як Жан Моне та Альтеріо Спінееллі, а також аналізує роботу сучасних авторів у цій сфері. Зміни до виборчого законодавства, включаючи Рішення Ради 2018/994, вимагають забезпечення достовірності результатів, таємності голосування та захисту персональних даних. Виборчий процес також включає питання несумісності посад та забезпечення балансу між національними та європейськими інтересами. Проблеми демократичної легітимності, функціональної ефективності та міжінституційних відносин залишаються актуальними для подальшого розвитку Європарламенту як центрального органу європейської демократії та інтеграції.

Ключові слова: Європейський Парламент, вибори, виборчі процедури, легітимність, реформи, пропорційне представництво, міжнаціональна різноманітність, виборчі порогові, транснаціональне представництво, політичний процеси.

Актуальність досліджуваної проблематики. Із другої половини ХХ ст. в умовах глобалізації у світі виникла та функціонує нова архітектура регіонального представництва, що включає комплекс інститутів для представництва держав та регіонів у глобальному контексті. Основними складниками цього комплексу є наднаціональні парламенти та протопарламентські інститути, такі як асамблеї та форуми великих інтеграційних утворень, наприклад Європарламент, Арабський парламент, PARLATINO, PARLANDINO, PARLACEN, PARLACUR та ін. (Uzun, 2023). Ці структури формують вертикальні (із національними пар-

ламентами держав-учасниць) та горизонтальні (у системі міжпарламентського співробітництва) форми співпраці. Наднаціональні парламентські асамблеї існують у різних формах та моделях формування, що залежать від узгоджених державами-членами виборчих процедур та вибраної виборчої інженерії.

Формування міжнаціональних парламентських форумів, які об'єднують представників держав-членів, залишається мало досліджуваним питанням, хоча наднаціональні парламентські асамблеї, такі як Європейський Парламент, є ключовими інституціями, які відображають не лише інтереси окремих держав-членів, а й спільні наднаціональні цінності. Проблема малої досліджуваності полягає у недостатній увазі до виборчих процесів та виборчої інженерії в наднаціональних представницьких структурах. Відсутність систематичних досліджень у цій сфері ускладнює розуміння й аналіз впливу виборчих систем на легітимність та ефективність роботи таких парламентських органів, де Європейський Парламент не є винятком. Отже, дослідження представленої теми є ключовим для розширення знань про демократичні механізми в умовах глобалізації та створення ефективних моделей представництва, що відповідають вимогам сучасного світу. Актуальність теми посилюється постійним від початку 2000-х років дискурсом кризи легітимності та представництва в умовах посилення брюссельського постпарламентського управління. Виборчі системи, які використовуються під час формування таких парламентів, а також інституціоналізовані функціональні можливості, такі як прийняття законів або участь у формуванні законодавчої позиції, є важливими показниками міцності та глибини регіональної інтеграції. Ці парламентські інститути визначають право інтеграційних утворень позиціонувати себе як регіони і конституують їх.

Науково-теоретична та методологічна основа дослідження. Початки систематичного аналізу парламентської структури Європейського Союзу можна відслідкувати до періоду після Другої світової війни, коли виникла необхідність в утворенні та розвитку єдиного законодавчого органу для європейських держав-членів. Початкові дослідження здебільшого концентрувалися на правовому та інституціональному аспектах створення Європейського Парламенту, зокрема на аналізі його ролі в системі прийняття рішень та взаємодії з іншими інституціями ЄС. Про це праці: Свена Андерсена та Тома Барнса – «Європейський Союз і ерозія парламентської демократії: дослідження постпарламентського управління» в книзі «Європейський Союз: наскільки він демократичний» (Andersen & Burns, 1996), Річарда Корбетта – «Роль Європейського Парламенту у тіснішій інтеграції в ЄС» (Corbett, 1998), Френсіса Джейкобса, Майкла Шеклтона та Річарда Корбетта – «Європейський Парламент» (Jacobs, Shackleton & Corbett, 2005), Бертольда Рітцбергера та Франка Шіммельфенніга – «Пояснення конституціоналізації Європейського Союзу» (Rittberger & Schimmelfennig, 2007) та ін. Дослідження поступово поглиблювалися, експлуатуючи різні аспекти розвитку та функціонування Європейського Парламенту. Наприклад, у 2001 р. Амі Креппель у праці «Європейський Парламент і наднаціональна партійна система: дослідження інституційного розвитку» (Kreppel, 2001) представив аналіз впливу наднаціональних політичних партій на роботу парламенту та його роль у формуванні європейської політичної ідентичності. Андре Мауре в праці «Європейський Парламент, національні парламенти та конвенції ЄС» (Maurer, 2003), Саймон Хікс у праці «Що не так з Європейським Союзом і як це виправити» (Hix, 2008),

Ніл Нуджент у праці «Уряд і політика Європейського Союзу» (Nugent, 2021) та Десмонд Дінан – «Усе тісніший союз: вступ до європейської інтеграції» (Dinan, 2010) порушили питання легітимації рішень Європейського Парламенту.

Перше систематизоване дослідження 50-річної історії розвитку Європарламенту в 2009 р. представили Жан-Марі Палайре, Барді Лучано, Белі Наблі, Сіо Лопес Крістіна, Коста Олів'є, Рока П'єр, Расмуссен Анн, Понцано Паоло, Бенуа-Ромер, Ів Мені Флоренс (Building Parliament, 2009). Через дев'ять років, у 2018 р., вийшла друком праця Кайзера Вольфрама «Формування Європейського Союзу: Європейський Парламент і інституційна реформа, 1979–1989» (Kaiser, 2018).

Сьогодні дослідження розвитку Європейського Парламенту відображається в роботах таких авторів, як: Джон МакКормік – «Розуміння Європейського Союзу» (McCormick, 2011), Анна-Лена Хьогенауер – «Парламентський контроль Brexit у ЄС-27. Прагматична співпраця з домінуючим Європейським Парламентом» (Högenauer, 2021), Олівер Кости – «Європейський Парламент і метод спільноти» (Costa, 2011), Петра Ума – «Демократична легітимність Європейського Союзу та його закони: теоретичні виклики та практичні приклади» (Uma, 2023), Хьоно Хам, Девід Хілперт та Томас Кьоніг – «Інституційна реформа та ставлення громадськості до прийняття рішень у ЄС» (Hahn, Hilpert & König, 2020).

Європейський Парламент заснований на ідеї єднання європейських націй і створення спільного простору для мирного співіснування та спільного прийняття рішень. Його ідеології та засновники відображають різноманітність політичних, інтелектуальних і культурних напрямів, які сприяли його становленню та розвитку.

Дослідження *формування Європейського Парламенту* має початися з визначення реалізації задуму засновників самого Європейського Союзу. Однією з ключових фігур у формуванні концепції європейського парламентаризму був Жан Моне. Він разом із Робером Шуманом уважався одним із головних архітекторів поствоєнного європейського співтовариства. Їхні ідеї про інтеграцію Європи викликали формування Європейського Співтовариства з вугільної та сталеві промисловості (Європейська вугільна та сталева спільнота, 1951 р.) – першого кроку до політичної і економічної інтеграції. Іншим ідеологом наднаціонального представництва визнається Альтеріо Спінееллі, ідеї якого також відіграли важливу роль у становленні Європарламенту. Спінееллі, італійський політик і діяч європейської інтеграції, з іншими активістами заснував «Європейський рух», що пропагував ідею демократії і участі громадян у європейських справах. Він був одним з авторів «Декларації спільності» (Declaration of Common Purpose) 1951 р., яка закликала до створення єдиного європейського парламенту, що згодом став основою для Європарламенту. До інших визначних засновників та ідеологів можна віднести Вальтера Гальштайна, Пауля-Хенрі Спаака і Конрада Аденауера. Кожен із них зробив свій унікальний внесок у розвиток ідеології європейської інтеграції та створення інституційних засад, які сьогодні визначають роботу Європарламенту як визнаного законодавчого органу Європейського Союзу.

Європарламент утверджується як символ демократії та спільного розвитку європейських націй, утілюючи ідеї своїх засновників у практичні дії і законодавчі акти, що сприяють єднанню та міжкультурному взаєморозумінню у Європі. Дослідження розвитку Європейського Парламенту являє собою складну та багатоглядну тему, яка привертає увагу істориків, політологів та юристів усього

світу. Розвиток Європейського Парламенту в сучасному контексті стикається з низкою важливих проблем, які впливають на його ефективність та роль у європейській інтеграції.

Розроблення виборчих процедур до Європарламенту була ініційована та спрямована на створення єдиних стандартів для виборів, які б відповідали принципам демократії та забезпечували представництво всіх громадян Європейського Союзу. Одним із ключових розробників виборчих процедур був Альтеріо Спінеल्ली. Він разом з іншими представниками «Європейського руху» виступив з ініціативою створення єдиної виборчої системи для Європарламенту, яка б давала змогу громадянам обирати своїх представників безпосередньо до єдиного європейського парламенту. Важливим внеском у розроблення виборчих процедур стало бачення Вальтера Гальштайна, який активно пропагував ідею прямих виборів до Європарламенту, що було реалізовано в 1979 р. (Kaiser, 2018).

Однією з *ключових проблем трансформації виборчих процедур* до Європарламенту була та залишається проблема *демократичної легітимності*. ЄП хоча і є єдиним прямо обраним законодавчим органом ЄС, стикається з викликами щодо підвищення участі громадян у європейському політичному процесі та забезпеченням репрезентативності в прийнятті рішень. Парламент обирається громадянами ЄС через прямі вибори, але його вплив і ефективність варіюються залежно від участі виборців та рівня інтересу до європейських питань. Наприклад, виборча участь у європейських виборах варіюється значно: у 2019 р. вона становила лише 50,6% національної середньої у ЄС-27, що підкреслило проблему низької мобілізації виборців.

Другою значущою проблемою є *функціональна ефективність* парламенту. Він постійно працює над забезпеченням своєї ролі в законодавчому процесі та контролі над іншими інституціями ЄС, такими як Європейська Комісія. Реформи, спрямовані на покращення внутрішньої організації та процедур, відіграють важливу роль у зміцненні цієї функціональності. Питання функціональної ефективності Європейського Парламенту включає його здатність впливати на законодавчий процес і контролювати інші інституції ЄС, зокрема Європейську Комісію. Наприклад, у 2021 р. ЄП прийняв понад 1,3 тис законодавчих актів та більше 13 тис поправок до законодавства ЄС. Проте існує критика щодо складнощів у процесі прийняття рішень та неодноразових затримок у законодавчому процесі, що може підірвати ефективність парламенту.

Третьою проблемою є *міжінституційні відносини*. Міжінституційні відносини між Європейським Парламентом, Радою ЄС та Європейською Комісією є ключовим аспектом його ролі в законодавчому процесі. ЄП змушений вести складні переговори з іншими інституціями з метою досягнення консенсусу щодо законодавчих актів та бюджету ЄС. Зміцнення позиції ЄП у цих відносинах є важливим аспектом його інституційного розвитку. Угода про міжінституційне співробітництво між ЄП і Радою ЄС узгоджує підходи до прийняття рішень та законодавчих актів, проте цей процес включає складні переговори і консенсус. Автори відзначають необхідність посилення ролі парламенту в міжінституційних відносинах. Джордж Цебеліс у книзі «Гравці з правом вето: як працюють політичні інститути» (Tsebelis, 2002) вводить поняття «вето-гравця» як політичного актора, який має здатність зупинити зміни від статус-кво, аргументуючи, що збільшення кількості вето-гравців або збільшення їх ідеологічної відстані один від одного підви-

ще стабільність політики, призводить до незалежності судової та бюрократичної систем, але може спричинити нестабільність уряду у парламентських системах. У контексті Європейського Союзу Цебеліс відзначає, що право вето забезпечує можливість державам-членам захищати свої національні інтереси, але його надмірне використання може зашкодити ефективності та згуртованості ЄС (Tsebelis, 2002). У Раді Європейського Союзу держави-члени можуть використовувати право вето під час голосування за ключові рішення. Це відбувається у разі, коли рішення приймається одностайно, наприклад із питань зовнішньої політики або оподаткування. Якщо хоча б одна держава-член голосує проти, рішення не приймається. У разі ж кваліфікованої більшості рішення може бути ухвалене більшістю голосів, що зменшує можливість застосування вето окремими державами. Натомість Європейська Комісія та Європейський Парламент хоча й не мають формального права вето, усе ж мають значний вплив у законодавчому процесі. Європейська Комісія має монополію на ініціювання законодавчих пропозицій, що дає їй змогу контролювати, які питання будуть розглядатися. Європейський Парламент спільно з Радою ЄС ухвалює законодавчі акти і може відхилити пропозицію, що фактично прирівнюється до вето. На практиці право вето використовується нечасто, у критичних питаннях, таких як бюджет або міжнародні угоди, оскільки держави-члени прагнуть досягти компромісу.

У Європейському Парламенті низка партій виступає за підвищення ролі ЄП через більш активне застосування права вето. Однією з основних політичних груп, що виступають за посилення повноважень ЄП, є Європейська народна партія (EPP). Ця група традиційно підтримує ідею посилення ролі парламенту як засобу збільшення демократичної легітимності та ефективності рішень у ЄС. Інша впливова група, Прогресивний альянс соціалістів і демократів (S&D), також активно виступає за збільшення впливу ЄП. Вони вважають, що це сприятиме кращому відображенню волі громадян ЄС у прийнятті рішень. Зелені/Європейський вільний альянс (Greens/EFA) постійно підтримують ідею посилення повноважень ЄП, включаючи право вето, оскільки вважають, що це сприятиме більш прозорій і підзвітній системі управління. Також Альянс лібералів і демократів за Європу (ALDE), нині відомий як Renew Europe, підтримує посилення ролі ЄП, вважаючи, що це допоможе у вирішенні демократичного дефіциту в ЄС і покращить процес прийняття рішень. Ці політичні групи вважають, що більша роль ЄП у законодавчому процесі і застосуванні права вето може підвищити довіру громадян до європейських інституцій та зробити їх більш відповідальними перед виборцями (Sorace, 2022).

Нарешті, важливою проблемою залишається *урахування національних інтересів за збереження європейської ідентичності*. Парламент повинен балансувати між захистом національних інтересів держав – членів ЄС та сприянням спільній європейській ідентичності через свої рішення та законодавчі акти. У парламенті постійно виникають дебати між захистом національних інтересів країн – членів ЄС та сприянням спільній європейській ідентичності через прийняття рішень і законодавчі акти. Наприклад, у контексті бюджету ЄС національні парламенти часто відстоюють інтереси своїх країн, що може призводити до конфліктів і затримок у прийнятті рішень. Ця проблема вимагає балансу між національними і загальноєвропейськими інтересами для забезпечення єдності та координації у європейській політиці.

Усі ці проблеми вимагають реформування Європейського Парламенту для забезпечення його ефективного функціонування як центрального органу європейської демократії та інтеграції.

Формування та розвиток виборчої системи до Європейського Парламенту стикаються з низкою викликів, які впливають на її ефективність, легітимність та репрезентативність. Основні проблеми включають такі аспекти, як: система виборів, участь виборців, міжнаціональна різноманітність, транснаціональне представництво, прозорість виборчих процесів.

Перш за все, система виборів до Європарламенту відрізняється залежно від країни – члена ЄС. У більшості країн використовується *система пропорційного представництва*, де мандати розподіляються відповідно до відсотка голосів, отриманих політичними партіями. Проте існують відмінності у внутрішніх механізмах розподілу мандатів, що може впливати на справедливість та репрезентативність представництва.

Другою проблемою є *участь виборців*. Низька виборча активність у європейських виборах є серйозною проблемою, оскільки участь виборців може впливати на легітимність та демократичність парламентських виборів. Наприклад, у 2019 р. виборча участь у європейських виборах становила лише 50,6% національної середньої у ЄС-27.

Третій аспект – *міжнаціональна різноманітність*. Система виборів до ЄП повинна враховувати різноманіття інтересів та потреб держав – членів ЄС, що може створювати напругу між національними і загальноєвропейськими інтересами. З одного боку, це важливо для забезпечення адекватного представництва кожної країни, а з іншого – для збереження єдності та спільної дії на рівні ЄС.

Четвертим важливим аспектом є *транснаціональне представництво*. Європарламент унікальний тим, що його депутати представляють не лише свої національні інтереси, а й мають можливість виступати за спільні європейські цінності та проблеми. Проте це вимагає ефективної комунікації з виборцями і забезпечення міжнаціонального співробітництва серед депутатів.

Нарешті, *прозорість виборчих процесів* є ключовим аспектом для забезпечення довіри до європейських інституцій. Важливо забезпечити прозорість у фінансуванні політичних партій і кампаній, а також в електоральних процедурах загалом, щоб уникнути корупції і впливу недемократичних сил на результати виборів.

Отже, формування та розвиток виборчої системи до Європарламенту має складнощі, але зусилля на рівні ЄС і національних урядів можуть допомогти зробити її більш представницькою і прозорою для всіх громадян.

Правову основу виборчих процедур у ЄП становлять стаття 14 Договору про Європейський Союз (Treaty on European Union (TEU) (EU. Consolidated version TEU, 2020); статті 20, 22 і 223 Договору про функціонування Європейського Союзу (Treaty on the Functioning of the European Union) (EU. Consolidated version TFEU, 2012); стаття 39 Хартії про Основні права (Charter of Fundamental Rights); Закон від 20 вересня 1976 р. про вибори представників Асамблеї шляхом загального прямого голосування, останні зміни до якого внесені Рішенням Ради (ЄС, Євроатом) 2018/994 від 13 липня 2018 р. (Act concerning, 1976).

В установчих договорах зазначено, що члени Європейського Парламенту (Members of the European Parliament, MEPs) спочатку призначатимуться наці-

ональними парламентами, але передбачалася можливість обрання шляхом загального прямого голосування (Maciejewski & Verdins, 2024). Це положення було реалізовано Радою до перших прямих виборів 1979 р. через Закон від 20 вересня 1976 р. про обрання представників Європейського Парламенту шляхом загального прямого голосування (Виборчий акт 1976 р.). Це докорінно змінило інституційну позицію Європейського Парламенту. Отже, якщо в період 1952–1979 рр. депутати Європейського Парламенту були назначеними національними парламентами держав – членів Європейських співтовариств (ЄСВСП), наприклад, у Німеччині це були делегації федеральних земель, то з 1979 р. було впроваджено загальні вибори до Європарламенту, і кожна держава – член ЄС запровадила свою виборчу систему для визначення представників у Європарламенті, проте проведення виборів мало отримати єдині загальні європейські стандарти. Згідно з Єдиним Європейським актом 1986 р., ЄП став брати участь у законодавчому процесі разом із Радою ЄЕС (ініціювати, змінювати закони), хоча вищим законодавчим інститутом була Рада ЄЕС.

У 1992 р. Маастрихтський договір (The Treaty, 1992) зрівняв у законодавчих повноваженнях Раду ЄС та Європарламент, і, крім того, питання бюджету стали сферою, його відповідальності (ЄП ухвалює річний бюджет разом із Радою ЄС, контролює його виконання) (Uzun, p. 52).

Із 1960-х років Європарламент неодноразово висловлював думку з питань виборчого законодавства та висував пропозиції відповідно до ст. 138 Договору про ЄС (нині – ст. 223 TFEU). Відсутність справді єдиної процедури виборів до Європарламенту показує, наскільки важко гармонізувати національні традиції.

Маастрихтський договір передбачив проведення виборів у згідно з єдиною процедурою, і Європейський Парламент мав підготувати пропозицію із цього приводу для одностайного прийняття Радою. Однак, як указують Пабло Абріль Марті та Маріуш Мацеевський, оскільки Рада не змогла узгодити жодну з пропозицій, Амстердамський договір 1997 р. запровадив можливість прийняття «спільних принципів», але можливість їх прийняття лише частково дала змогу подолати ці труднощі. Викладене у ст. 223 Договору про функціонування ЄС ухвалення єдиної процедури, яка потребує згоди Європарламенту, ще не виконано. Зміст пропозиції щодо єдиної виборчої процедури було включено до Рішення Ради 2002 р. Рішення 2002/772/ЄС, Євратом від 25 червня та 23 вересня 2002 р. змінили Закон про вибори 1976 р. (Council Decision, 2018), запроваджуючи принципи пропорційного представництва та несумісність між національними та європейськими мандатами. 11 листопада 2015 р. Європарламент прийняв резолюцію про реформу виборчого законодавства ЄС (European Parliament resolution, 2015). Законодавча ініціатива Комітету з конституційних питань пропонувала внести зміни до Закону про вибори 1976 р. з метою зробити європейські вибори більш демократичними та збільшити участь громадськості у виборчому процесі. Запропоновані парламентом поправки до Закону про вибори 1976 р. були частково прийняті та включені до Рішення Ради (ЄС, Євратом) 2018/994 від 13 липня 2018 р. (Council Decision, 2018) і містили положення про можливість різних методів голосування (попереднє голосування, електронне, Інтернет- та поштове голосування); про бар'єри; про захист персональних даних; про покарання за «подвійне голосування» національним законодавством; про голосування в третіх країнах; про можливість видимості європейських політичних партій у виборчих

бюлетенях. Однак Рада не змогла погодитися з пропозицією парламенту щодо створення спільного виборчого округу і призначення головних кандидатів на посаду голови Комісії.

Лісабонський договір 2009 р. обумовив зміни в систему представництва в Європарламенті (Treaty of Lisbon, 2009). Якщо за Ніщцьким договором 2001 р. обиралися 736 депутатів, то за Лісабонським 2009 р. кількість депутатів була встановлена як 750+1 (голова, що не має голосу).

Розроблення виборчих процедур було результатом інтенсивних дискусій між політичними та інтелектуальними групами, спрямованими на створення механізмів, які б забезпечували ефективне представництво у Європарламенті. Право голосувати та бути кандидатом набуло статусу основного права громадян ЄС (ст. 39 Хартії основних прав Європейського Союзу).

Застосування виборчого права у ЄП стосується таких питань, як : 1) активне та пасивне право громадян ЄС та негромадян голосувати та бути кандидатами; 2) виборча система та виборча інженерія; 3) питання статусу депутатського мандату та несумісності його з виконанням посадових обов'язків в інших інституціях ЄС.

У більшості держав-членів виборчий вік становить 18 років за винятком Австрії, Бельгії, Німеччини та Мальти, де він становить 16 років, і Греції, де він становить 17 років.

Голосування є обов'язковим у чотирьох державах-членах (Бельгія, Болгарія, Люксембург і Греція): зобов'язання голосувати поширюється як на громадян ЄС, так і на зареєстрованих іноземців.

Що стосується голосування іноземців у країні перебування, то громадяни ЄС, які проживають у державі-члені, громадянами якої вони не є, мають право голосувати на виборах до Європейського Парламенту в країні свого проживання на тих самих умовах, що й громадяни (ст. 22 Договору про функціонування ЄС). Однак концепція проживання все ще відрізняється від однієї держави-члена до іншої. Деякі держави вимагають наявності у виборців їхнього місця проживання або звичайного місця проживання в межах виборчої території (наприклад, Естонія, Франція, Німеччина, Польща, Румунія та Словенія), бути там звичайним резидентом (наприклад, Кіпр, Данія, Греція, Ірландія, Люксембург, Словаччина та Швеція) або бути внесеними до списку в реєстр населення (наприклад, Бельгія та Чехія). Щоб мати право голосу в деяких країнах (наприклад, на Кіпрі, у Франції, Нідерландах), громадяни ЄС також повинні відповідати вимогам щодо мінімального періоду проживання (Uzun, 2023, р. 52–53). У всіх державах – членах з інших країн ЄС потрібно зареєструватися для голосування до дня виборів. Терміни реєстрації відрізняються у кожній державі-члені.

Майже всі держави-члени дозволяють голосувати з-за кордону на виборах до ЄП. У деяких державах-членах виборці зобов'язані зареєструватися у своїх національних виборчих органах, щоб мати право проголосувати з-за кордону поштою або в посольстві чи консульстві. У деяких державах-членах право голосу за кордоном надається лише громадянам, які проживають в іншій державі-члені (наприклад, Болгарія та Італія). Так, громадяни Болгарії мають право голосувати на виборах до ЄП, перебуваючи в іншій державі – члені ЄС, але якщо болгарський громадянин проживає у країні, що не є членом ЄС, він не має можливості голосувати на виборах до ЄП. Схожа ситуація спостерігається і в Італії. Італійські громадяни можуть брати участь у виборах до ЄП, якщо вони проживають в іншій

державі – члені ЄС. Проте якщо італійський громадянин проживає у третій країні, він не має права голосувати на виборах до ЄП.

У деяких державах-членах зберігаються особливості реалізації активного виборчого права для громадян, які мешкають на віддалених неєвропейських територіях зі спеціальним статусом. Наприклад, активне право обирати членів ЄП належить громадянам Нідерландів за винятком тих, хто фактично проживає на Арубі, Кюрасао або Сінт-Мартені (Uzun, 2023, р. 52-53). Цей виняток не стосується громадян Нідерландів, які працюють на державній службі Нідерландів в Арубі, Кюрасао або Сінт-Мартені, а також їхнього голландського чоловіка (жінку), зареєстрованого партнера або супутника життя та дітей, якщо вони ведуть із ним спільне господарство. Водночас три карибські муніципалітети: о-ви Бонайре, Сент-Естатіус, Саба утворюють єдиний виборчий округ.

Окрім того, більшість держав-членів уживає спеціальних заходів для дипломатів і військовослужбовців, які служать за кордоном. Той факт, що деякі іноземці можуть голосувати як у країні перебування, так і в країні свого походження, може призвести до зловживань, зокрема подвійного голосування, що є кримінальним злочином у деяких державах-членах. У зв'язку із цим поправки до Закону про вибори 1976 р., ухвалені Рішенням Ради (ЄС, Євратом) 2018/994, вимагають від держав-членів забезпечити заборону подвійного голосування на виборах до Європейського Парламенту.

Право бути кандидатом на виборах до Європейського Парламенту в будь-якій іншій державі-члені проживання також є застосуванням принципу недискримінації між громадянами та негромадянами та є наслідком права на вільне пересування та проживання в межах ЄС. Будь-яка особа, яка є громадянином Союзу, але не є громадянином держави-члена свого проживання, але задовольняє тим самим умовам щодо права бути кандидатом, які держава встановлює законом для своїх власних громадян, має право балотуватися як кандидат на виборах до Європарламенту в державі-члені проживання, якщо вони не позбавлені цих прав (ст. 3 Директиви Ради 93/109/ЄС). Окрім вимоги громадянства держави-члена, яка є спільною для всіх держав-членів, умови відрізняються від однієї країни до іншої. Жодна особа не може балотуватися в більш ніж одній державі-члені на тих самих виборах (ст. 4 Директиви Ради 93/109/ЄС).

Мінімальний вік для балотування у більшості країн-членів становить 18 років за винятком Бельгії, Болгарії, Кіпру, Чехії, Естонії, Ірландії, Латвії, Литви, Польщі та Словаччини, де цей вік дорівнює 21, Румунії – 23, Італії та Греції, де вік отримання пасивного права – 25 років.

У деяких державах-членах лише політичні партії та політичні організації можуть подавати кандидатури. В інших державах-членах можуть бути подані, якщо вони підтримані необхідною кількістю підписів або виборців, а в деяких випадках також вимагається депозит.

Рішення Європейської Ради (ЄС) 2018/937 від 28 червня 2018 р. про встановлення складу Європейського Парламенту встановлює, як розподіляються місця в ЄП, передбачені ст. 14(2), із застосуванням принципу «дегресивної пропорційності» (The European Parliament, 2024; Rules of Procedure, 2023). Принцип «дегресивної пропорційності» означає, що «співвідношення між чисельністю населення та кількістю місць для держави-члена перед округленням до цілих чисел повинне змінюватися відповідно до кількості населення так, щоб кожен член ЄП від більш

густонаселеної країни-члена представляв більше громадян, аніж кожен член Європарламенту від менш густонаселеної держави-члена, і, навпаки, чим більше населення держави-члена, тим більше воно має право на більшу кількість місць у ЄП, – розподіл місць у ЄП має відображати демографічні зміни в державах-членах» (Uzun, 2023, р. 53). За встановленого Лісабонським договором мінімуму територіального національного представництва в 6 осіб від держави і максимумі в 96 Рішенням Європейської Ради на 2019–2024 рр. встановлено, що Німеччина (82,5 млн) має 96 місць, тобто 1 місце для 859 тис мешканців, Мальта (400 тис, або 0,4 млн) має 6 місць, тобто 1 місце для 67 тис жителів (Uzun, 2023, р. 53).

Згідно зі ст. 22(2) Договору про функціонування Європейського Союзу, «кожен громадянин Союзу, який проживає у державі-члені, громадянином якої він не є, має право голосувати та бути кандидатом на виборах до Європейського Парламенту в державі-члені, в якій він проживає». Механізми реалізації цього права були прийняті відповідно до Директиви Ради 93/109/ЄС (Council Directive 93/109, 1993), з останніми поправками, внесеними Директивою Ради 2013/1/ЄС (Council Directive 2013/1/EU, 2013), ст. 6 якої встановлює, що «будь-який громадянин Союзу, який проживає в державі-члені, громадянином якої він не є, і який через індивідуальне судові рішення або адміністративні рішення за умови, що останнє може бути предметом судового захисту, був позбавлений права балотуватися як кандидат відповідно до законодавства держави-члена проживання або законодавства його рідної держави-члена, не може використовувати це право в державі-члені проживання на виборах до Європейського Парламенту».

Згідно зі змінами Законом про вибори 1976 р., європейські вибори мають ґрунтуватися на пропорційному представництві та використовувати або систему списків, або систему єдиного голосу, що передається. Держави-члени можуть також дозволяти вибори на основі системи преференційного списку. На додаток до добровільного мінімального порогу для розподілу місць до 5% дійсних голосів, поданих на національному рівні, нещодавні поправки до Закону про вибори 1976 р., ухвалені Рішенням Ради (ЄС, Євратом) 2018/994 (Council, 2018), встановлюють обов'язковий мінімальний поріг від 2% до 5% для виборчих округів (включаючи держави-члени з одним округом) із більше ніж 35 місцями в державах-членах, де використовується система списків. Держави-члени повинні були виконати цю вимогу до виборів 2024 р. (European Parliament, 2024). Згідно із цим рішенням, держави-члени можуть передбачити попереднє голосування, голосування поштою, електронне й Інтернет-голосування. Там, де вони це роблять, вони повинні забезпечити, зокрема, достовірність результату, таємність голосування та захист персональних даних.

Згідно зі ст. 7 Закону про вибори 1976 р., зі змінами, внесеними Рішенням Ради 2002/772/ЄС, Євратом, посада члена Європейського Парламенту несумісна з посадою члена уряду держави-члена, члена Комісії, судді, генерального прокурора або секретаря Суду ЄС, члена Суду аудиторів, члена Європейського економічного і соціального комітету, члена комітетів або інших органів, створених відповідно до Договорів із метою управління фондами Союзу або виконання постійних прямих адміністративних завдань, члена Ради директорів, Правління або персоналу Європейського інвестиційного банку, а також чинною посадовою особою або службовцем Європейського інвестиційного банку, а також діючим посадовцем або службовцем інституцій Європейського Союзу або спеціалізова-

них органів Європейського Союзу або спеціалізованих органів при них. Інші несумісності залишаються для членів Комітету регіонів (додано в 1997 р.); для членів Ради директорів Європейського центрального банку, омбудсмена Європейського Союзу і, що найважливіше, – для членів національного парламенту (додано у 2002 р.).

Окрім цих загальних правил, порядок виборів регулюється національними положеннями, які можуть значно відрізнятися, тому виборчу систему можна вважати поліморфною виборчою системою.

Усі держави-члени повинні використовувати систему пропорційного представництва, але вона може мати різні модифікації. У більшості держав-членів виборці можуть віддавати преференційні голоси, щоб змінити порядок імен у списку. Однак у шести державах-членах (Німеччина, Іспанія, Франція, Португалія, Угорщина та Румунія) списки закриті (немає преференційного голосування). На Мальті та в Ірландії виборці перераховують кандидатів у порядку переваги (один передаваний голос). У деяких державах-членах місця, які залишаються вакантними, розподіляються між першими необраними кандидатами у тому ж списку (можливо, після коригування, щоб відобразити голоси, отримані кандидатами). В інших державах-членах вирішальним критерієм є порядок кандидатів у списках. У деяких державах-членах євродепутати мають право повернутися до Європейського Парламенту після того, як причина їх від'їзду перестала діяти.

Наприклад, у Франції вибори до ЄП відбуваються за системою пропорційного представництва (Uzun, 2023, р. 53). Місця розподіляються між списками, що набрали не менше 5% голосів за правилом найбільшого середнього, і при цьому, наприклад, закордонний округ складається з трьох секцій: 1) Атлантичної (Гваделупа, Гайана, Мартініка, Сен-Бартельмі, Сінт-Мартен, Сен-П'єр-і-Мікелон); 2) Індійського океану (Майотта, Реюньйон); 3) Тихоокеанської (Нова Каледонія, Французька Полінезія, Уолліс та Футуна). Кожен список, представлений у цьому окрузі, включає щонайменше одного кандидата від кожної секції. Місця, виділені у виборчому окрузі кожному зі списків, потім розподіляються між секціями в порядку зменшення кількості голосів, отриманих кожним зі списків. Місця, відведені списку, розподіляються пропорційно до відсотка поданих голосів, отриманих списком у кожній секції. Після того як цей розподіл зроблено, місця, що залишилися, розподіляються між секціями відповідно до правила найбільшого середнього. А за законом Нідерландів члени ЄП обираються за тими самими правилами, які діють під час виборів членів Палати представників Генеральних штатів, – за пропорційною системою за списками партій (ст.У2 §2) (Uzun, 2023, р. 53).

У 2018 р. Рішення Європейської Ради 2018/994 передбачило реформування Європейського виборчого акту («реформа 2018 року») (Council, 2018), яке згодом мали схвалити держави-члени з дотриманням «своїх відповідних конституційних вимог» (ст. 223(1) Договору про функціонування Європейського Союзу. Водночас поки що ця реформа залишається нереалізованою, оскільки одна держава-член, Іспанія, ще не ратифікувала її. Німеччина зробила це лише в березні 2024 р. Ця тривала затримка в ратифікації реформи походить від труднощів, з якими ці дві держави-члени зіткнулися під час упровадження нового порогового режиму. Згідно зі ст. 3 Європейського виборчого акту, країни-члени можуть вводити пороги для розподілу місць на виборах до Європейського Парламенту до 5% голосів. Іншими словами, держави-члени мають право запроваджувати

порог, але він не може перевищувати 5%. У 2015 р. Європарламент запропонував поправку до Європейського акту про вибори, яка включала реформу щодо порогів. Європейський Парламент відстоював обов'язковий поріг між 3% і 5% для тих держав-членів, які мають щонайменше 26 депутатів. Хоча Рада погодилася запровадити обов'язковий мінімальний поріг для деяких держав-членів, вона запропонувала більш м'який підхід. Замість порогу в 3% вона вибрала поріг у 2%, і лише для тих держав-членів, які мають щонайменше 35 депутатів, а не 26, як указував Європарламент. Отже, на додаток до добровільного порогу для розподілу місць до 5% на національному рівні Рішення Ради (ЄС, Євратом) 2018/994 встановило обов'язковий мінімальний поріг від 2% до 5% для виборчих округів (включаючи держав-членів, які передбачають єдиний округ) із більше ніж 35 місцями. Ця вимога мала бути виконана до європейських виборів 2024 р. і формально стосувалася лише чотирьох країн-членів: Франції, Німеччини, Польщі та Іспанії. Однак, оскільки у Франції та Польщі вже встановлені порогові значення вище 2%, де-факто це стосується лише Німеччини та Іспанії. Отже, держави-члени розділилися щодо застосування порогів на виборах до Європарламенту: 14 держав-членів мають пороги проти 13, які не мають. Серед держав-членів, які мають порогові значення, вони відрізняються. Як правило, держави-члени застосовують ті самі пороги, що й для національних виборів. Нині такі країни-члени застосовують порогові значення: Франція, Бельгія, Литва, Польща, Словаччина, Чехія, Румунія, Хорватія, Латвія та Угорщина (5%); Австрія, Італія та Швеція (4%); Греція (3%); Кіпр (1,8%). Інші держави-члени не застосовують жодного порогу, хоча Німеччина намагалася це зробити, але в двох рішеннях 2011 та 2014 рр. Конституційний суд Німеччини визнав неконституційними існуючі в країні пороги для виборів до ЄС (спочатку 5%, потім 3%) (2024 European, 2024; Fünf-Prozent-Sperrklausel, m2011).

Пороги на європейських виборах були об'єктом перегляду деякими державами-членами. Конституційні суди Чехії, Франції та Італії не знайшли підстав заперечувати проти використання прохідних бар'єрів на виборах до Європарламенту. Спочатку Німеччина вибрала 5%-й бар'єр, який є тим самим порогом, який використовується на федеральних виборах у Німеччині. У тому ж році відбулися перші вибори до Європарламенту, і Конституційний суд Німеччини підтвердив конституційність такого порогу на основі аргументу, що він слугуватиме «цілі протидії надмірній партійній фрагментації в Європарламенті». У 2011 р. була подана нова конституційна скарга проти 5%-го бар'єру. Із цього приводу Конституційний суд Німеччини визнав, що 5%-й бар'єр суперечить статтям 3 і 21 Конституції Німеччини, що поріг порушує принцип рівних можливостей між політичними партіями. На відміну від рішення 1979 р. цього разу аргумент про те, що надмірна фрагментація Європейського Парламенту зашкодить його функціонуванню, був відхилений. Конституційний суд Німеччини підкреслив, що існування порогу не запобігло фрагментації, оскільки на той час у Європарламенті було представлено близько 160 політичних партій. Невдовзі після того, як Конституційний суд знизив 5%-й бар'єр, законодавча влада Німеччини вирішила запровадити замість нього 3%-й бар'єр. Конституційний суд Німеччини визнав цей новий поріг також неконституційним. Після цього рішення вибори до Європарламенту в Німеччині не мали жодного порогу. Наслідки відсутності прохідного бар'єру на європейських виборах можна було оцінити вже за

результатами виборів 2014 р. Якщо на виборах 2009 р. лише шість партій отримали членство в Європарламенті, то в 2014 р. це вдалося 14-м. Реформа 2018 р. вимагала запровадити принаймні 2%-й поріг для тих держав-членів, які мають понад 35 депутатів Європарламенту. Die PARTEI, німецька політична партія, яка потрапила до Європарламенту через відсутність прохідного бар'єру, подала конституційну скаргу проти цієї реформи. Протягом років Конституційний суд Німеччини розробив три критерії, які можуть бути використані для перегляду «конституційності» законодавства ЄС: по-перше, якщо право ЄС суперечить правам, захищеним Конституцією Німеччини (для цього Конституційний суд Німеччини розробив презумпцію, згідно з якою право ЄС пропонує еквівалентний стандарт захисту прав, як і законодавство Німеччини («презумпція Соланжа II»)) (Goris, 2024); друга підстава для перегляду права ЄС полягає у тому, що воно може перешкоджати конституційній ідентичності Німеччини в її основі, зокрема її демократичній ідентичності; по-третє, конституційний перегляд законодавства ЄС також буде можливим, якщо право ЄС стосується аспектів, які виходять за межі компетенції ЄС. Die PARTEI базувала свою конституційну скаргу на двох підставах: 1) реформа 2018 р. означала порушення права на рівність між партіями, закріпленого у ст. 21 у поєднанні зі ст. 3 Конституції Німеччини, і це означало би порушення принципу демократії, охопленого ст. 79; 2) реформа 2018 р. порушила принцип субсидіарності ЄС. Уведення порогових значень реформою 2018 р. було визначено «виходом за рамки сфери, яка виходить за межі компетенції ЄС». У 2024 р. Німеччина зберегла правило безбар'єрної участі політичних сил у виборах до ЄП.

Правило безбар'єрної участі політичних сил у виборах до ЄП зберегли і Бельгія, і Болгарія, і Ірландія, а також Данія, Естонія, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Словенія, Фінляндія та Іспанія. Наприклад, реформа Європейського закону про вибори 2018 р. усе ще очікує на схвалення в Іспанії, оскільки на загальнодержавних виборах у цій державі немає мінімальних бар'єрів, хоча на виборах, які проводяться на регіональному рівні, вони існують (наприклад, на виборах до регіонального парламенту Галісії існує бар'єр у 5% голосів, які партійний список має набрати в окрузі для отримання депутатства, а у Країні Басків цей поріг – 3%).

На європейських виборах більшість держав-членів функціонують як єдині виборчі округи. Проте чотири держави-члени (Бельгія, Ірландія, Італія та Польща) розділили свою національну територію на низку регіональних виборчих округів.

Відповідно до статей 10 і 11 Закону про вибори 1976 р. з поправками, вибори до Європарламенту проводяться в той же період, починаючи з ранку четверга і закінчуючи наступною неділею; точна дата та час установлюються кожною державою-членом. У 1976 р. Рада, діючи одногосно після консультації з Європарламентом, визначила виборчий період для перших виборів у 1979 р. Наступні вибори, починаючи з 1979 р., відбувалися у відповідний період протягом останнього року 5-річного періоду, зазначеного у ст. 5 Закону про вибори (Consolidated text: Act concerning, 1976). Щодо дати виборів 2014 р. Рада своїм рішенням від 14 червня 2013 р. спочатку встановила червень, а згодом перенесла на 22–25 травня, щоб уникнути зіткнення зі святами Трійці, застосовуючи положення ст. 11: «Якщо виявиться неможливим провести вибори ... протягом цього періоду,

Рада, діючи одногосно після консультації з Європарламентом визначає, щонайменше за рік до закінчення 5-річного терміну, згаданого у ст. 5, інший виборчий період, який не повинен бути більш ніж за 2 місяці до або через 1 місяць після встановленого відповідно до попереднього підпункту». Наступні вибори мають відбутися у відповідний період останнього року 5-річного періоду (ст. 11 Закону 1976 р.). Відповідно, вибори 2019 р. відбулися з 23 по 26 травня, вибори до Європарламенту 2024 р. – із 6 по 9 червня (European elections, 2024).

Після Резолюції від 7 лютого 2018 р. (European Parliament decision, 2018) про склад Європарламенту парламент проголосував за скорочення кількості місць із 751 до 705 після виходу Великобританії з ЄС і перерозподілу місць, які звільнені внаслідок Brexit, між тими країнами ЄС, які є дещо недопредставленими (The European Parliament: Organisation, 2024). 13 вересня 2023 р. Європарламент прийняв резолюцію, яка дала згоду на проєкт рішення Європейської ради про збільшення кількості місць у Європейський Парламент на виборах 2024 р. із 705 до 720.

Виборчі процедури в Європарламенті стосуються і виборів голови Єврокомісії. Лісабонська угода вимагає від Європейської Ради, діючи кваліфікованою більшістю, висунути кандидатуру голови Комісії для затвердження Європейським Парламентом, беручи до уваги результати виборів до ЄП. Водночас 22 листопада 2012 р. Європейський Парламент ухвалив Резолюцію (European Parliament resolution, 2012), яка закликала європейські політичні партії висунути «головних кандидатів» – Spitzenkandidaten (нім. – головний кандидат) на посаду голови Комісії під час виборів 2014 р., щоб зміцнити політичну легітимність як Парламенту, так і Комісії. Європарламент за цією Резолюцією 2012 р. встановив, що готовий відхилити будь-якого кандидата на посаду президента Комісії, який не був висунутий таким чином. Установлюючи зв'язок між вибором голови Комісії та результатами європейських виборів, євродепутати вважають, що процес Spitzenkandidaten сприятиме легітимації інституту голови Єврокомісії і посилити роль ЄП у міжінституційних відносинах. «ЄС повинен бути більш демократичним, більш прозорим, або його просто не буде. Той факт, що громадяни знають кандидатів на посаду голови Європейської Комісії до виборів, є важливим кроком у правильному напрямі», – заявив доповідач ЄП Естебан Гонсалес (Spitzenkandidaten process, 2018). Так званий процес висунування Spitzenkandidaten, у якому європейські політичні партії призначають по одному кандидату на посаду голови Єврокомісії перед виборами в Європарламент, уперше застосували в 2014 р. для обрання голови Комісії. Тоді Жан-Клода Юнкера – «провідного кандидата» від Європейської народної партії (загальноєвропейська політична партія, що діє на європейському рівні, яка може фінансуватися ЄС і складається з національних партій, розташованих у державах-членах) призначили головою Комісії. Водночас процедура «головного кандидата», або Spitzenkandidaten, не згадується в договорі ЄС. Коли вона була використана вперше в 2014 р., це була, передусім, угода між лідерами ЄС у Європейській раді, Європейському Парламенті та європейських політичних партій про те, як тлумачити формулювання в договорах. Процедура Spitzenkandidat передала президентство в Комісії «провідному кандидату» від європейської політичної партії, яка отримала найбільше місць у Європейському Парламенті.

Отже, запропоновані зміни до міжінституційної угоди стали результатом переговорів між головою Єврокомісії, лідерами політичних груп ЄП на Конференції

(Parliament's Conference of Presidents) і були схвалені Конституційним комітетом 23 січня 2018 р. Зміни угоди мали набути чинності після того, як їх схвалить парламент і офіційно схвалить колегія уповноважених. Це відбулося 22 листопада 2023 р. на пленарному засіданні, коли парламент проголосував за пропозиції щодо внесення змін до Договорів, зокрема щодо перегляду способу обрання голови Європейської Комісії. Євродепутати схвалили запропоновані зміни до Рамкової угоди про відносини між Європейським Парламентом і Європейською Комісією 457 голосами «проти» 200 при 20, що «утрималися» (Spitzenkandidaten process, 2018). Однак до цього рішення 2023 р. після виборів 2019 р. головою Комісії було обрано Урсулу фон дер Ляєн, яка на той час не була Spitzenkandidaten.

Велике значення підтримки інституційної спроможності ЄП має створення у 2003 р. системи фінансування європейських політичних партій, яка дає змогу створювати політичні фонди на рівні ЄС. Регламент (ЄС) № 2004/2003 було скасовано та замінено Регламентом (ЄС, Євратом) № 1141/2014 Європейського Парламенту та Ради від 22 жовтня 2014 р. про статут і фінансування європейських політичних партій і фондів. Стаття 6 Регламенту (ЄС, Євратом) № 1141/2014 заснувала орган для європейських політичних партій та європейських політичних фондів, який був створений до 1 вересня 2016 р. з функцією прийняття рішення щодо реєстрації та скасування реєстрації європейських політичних партій та політичних фондів. Були також внесені зміни до Регламенту (ЄС, Євратом) 2018/673 Європейського Парламенту та Ради від 3 травня 2018 р. щодо фінансування транснаціональних політичних партій та фондів на європейському рівні, «оскільки транснаціональні політичні партії та фонди допомагають сформувати ширшу європейську політичну свідомість і виражати волю громадян Союзу». 25 березня 2019 р. в Регламент (ЄС, Євратом) 2019/493 Європейського Парламенту та Ради були внесені зміни до Регламенту щодо процедури перевірки, пов'язаної з порушеннями правил про захист персональних даних у контексті виборів до Європейського Парламенту. Нові правила, погоджені парламентом, дають змогу накладати фінансові санкції на європейські політичні партії та фонди, які навмисно впливають або намагаються вплинути на результати європейських виборів шляхом використання порушень правил захисту даних. Окрім того, після Резолюції Парламенту від 15 червня 2017 р. про онлайн-платформи та єдиний цифровий ринок, де він закликав Комісію вивчити можливість щодо законодавчого втручання з метою обмеження розповсюдження фейкового контенту, у квітні 2018 р. Комісія випустила повідомлення під назвою «Боротьба з дезінформацією в Інтернеті: європейський підхід» і запропонувала загальноєвропейський Кодекс практики, який було підписано трьома онлайн-платформами у вересні 2018 р. План дій Комісії від грудня 2018 р., серед інших заходів, закликає онлайн-платформу швидко й ефективно виконувати зобов'язання та зосередитися на діях, які є невідкладними для виборів у Європарламент, включаючи видалення фальшивих облікових записів, позначення діяльності «ботів» і співпрацю з перевіряючими дослідниками, щоб виявити дезінформацію. Напередодні європейських виборів у травні 2019 р. Комісія просила три платформи, які підписали Кодекс практики, щомісяця звітувати про їхні дії, ужиті для покращення контролю за розміщенням реклами, щоб забезпечити прозорість політичної та тематичної реклами, а також для боротьби з підробленими обліковими записами та зловмисним використанням ботів.

У Резолюції від 26 листопада 2020 р. про підведення підсумків європейських виборів Парламент рекомендував розглянути методи покращення європейського виборчого процесу, зокрема: нові методи голосування для громадян під час виборів до ЄС за особливих чи виняткових обставин; єдині правила допуску до виборів для кандидатів і спільні правила кампанії та фінансування; стандарти для пасивних і активних виборчих прав у державах-членах, включаючи роздуми про зниження мінімального віку виборців у всіх країнах-членах держав до 16; положення про періоди відсутності членів, наприклад про відпустку по вагітності та пологах, відпустку по догляду за дитиною або важку хворобу. Парламент закликав держави-члени забезпечити, щоб усі їхні громадяни, які користуються правом голосу, включно з громадянами ЄС, які проживають за межами країни походження, бездомними та ув'язненими, яким надано це право відповідно до національного законодавства, могли скористатися цим правом.

Після доповіді Слідчого комітету від 15 червня 2023 р. щодо розслідування використання Pegasus та еквівалентного шпигунського програмного забезпечення для стеження (Комітет PEGA) парламент прийняв свою рекомендацію, у якій закликав Комісію створити спеціальну робочу групу із залученням національних виборчих комісій для захисту європейських виборів 2024 р. Однак відповіді від Комісії це не було.

Своєю позицією від 3 травня 2022 р. щодо пропозиції регламенту Ради щодо виборів членів Європейського Парламенту шляхом загального прямого голосування ЄП розпочав реформу Європейського виборчого акту, прагнучи трансформувати 27 окремих виборів та їхні відмінні правила в єдині європейські вибори зі спільними мінімальними стандартами. Згідно із запропонованою парламентом системою, кожен виборець мав би два голоси: один – для обрання депутатів Європарламенту в національних виборчих округах, а другий – у загальноєвропейському виборчому окрузі з 28 додатковими місцями. Щоб забезпечити збалансоване географічне представництво у цих списках, держави-члени мали бути розділені на три групи залежно від чисельності їх населення. Списки мали заповнюватися пропорційно кандидатами із цих груп. Загальноєвропейські списки кандидатів мали подаватися європейськими виборчими організаціями, такими як коаліції національних політичних партій та/або національні асоціації виборців чи європейські політичні партії.

Серед інших пропозицій були такі: 9 травня як загальноєвропейський день голосування; право балотуватися на виборах для всіх європейців віком від 18 років; обов'язковий виборчий бар'єр не менше 3,5% для великих виборчих округів із 60 і більше мандатами; рівний доступ до виборів для всіх громадян, у тому числі з обмеженими можливостями, та можливість голосування поштою; обов'язкова гендерна рівність через гендерно побудовані списки або квоти; право громадян голосувати за голову Комісії в системі головного кандидата (Spitzenkandidaten) через загальноєвропейські списки; створення нового європейського виборчого органу для нагляду за процесом і забезпечення дотримання нових правил.

Як встановлено ст. 223 Договору про функціонування ЄС, законодавча ініціатива парламенту повинна бути одностайно схвалена Радою. Потім вона повернеться до парламенту, щоб депутати могли дати свою згоду, перш ніж її затвердять усі держави-члени відповідно до їхніх відповідних конституційних вимог. Переговори з Радою розпочнуться, коли країни-члени ухвалить свої позиції.

Висновки. Виборча система Європарламенту проходить через процес реформування, спрямований на підвищення її ефективності, легітимності та репрезентативності. Основу виборчих процедур становлять статті установчих договорів ЄС, Хартія основних прав та законодавчі акти, зокрема директиви Ради ЄС. Ці документи встановлюють механізми реалізації права голосу та права бути кандидатом для громадян ЄС. Однак існує низка викликів, що впливають на виборчу систему, включаючи різноманітність виборчих систем у державах-членах, низьку виборчу активність, міжнародну різноманітність та необхідність забезпечення прозорості виборчих процесів. Пропорційне представництво, яке використовується в більшості держав-членів, має різні модифікації, що впливає на справедливість та репрезентативність. Історичний розвиток Європарламенту підкреслює внесок ключових засновників, таких як Ж. Моне та А. Спінеллі, у становлення інституції. Незважаючи на досягнення, проблеми демократичної легітимності, функціональної ефективності та міжінституційних відносин залишаються актуальними. Зокрема, низька виборча активність підриває легітимність Європарламенту, а різноманітність національних виборчих систем ускладнює гармонізацію та створення єдиної європейської процедури. Рішення Ради 2018/994 та інші законодавчі ініціативи спрямовані на вирішення цих проблем через установлення єдиних стандартів, таких як обов'язкові виборчі пороги, забезпечення достовірності результатів, таємності голосування та захисту персональних даних. Важливим кроком є введення принципу Spitzenkandidaten, який підвищує легітимність обрання голови Європейської комісії. Однак упровадження реформ стикається з труднощами, такими як різні підходи держав-членів до порогових значень та інші національні особливості виборчих процедур. Незважаючи на це, продовження реформування виборчих процедур є критично важливим для зміцнення демократичних механізмів та підвищення довіри громадян до європейських інституцій. Загалом процес реформування виборчих процедур Європарламенту демонструє важливість балансування між національними традиціями та європейськими стандартами. Це дасть змогу підвищити легітимність, прозорість та ефективність роботи Європарламенту в умовах кризи легітимності, сприяючи розвитку європейської демократії та інтеграції.

References [Список використаної літератури]

- 2024 European elections: National rules (2023). [in English]. [2024 European elections: National rules. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2023/754620/EPRS_ATA\(2023\)754620_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2023/754620/EPRS_ATA(2023)754620_EN.pdf) (дата звернення: 04.07.2024)].
- Act concerning the election (1976). Act concerning the election of the representatives of the Assembly by direct universal suffrage, *OJ L 278*, 8.10.1976, 5–11 [in English]. [Act concerning the election of the representatives of the Assembly by direct universal suffrage. *OJ L 278*, 8.10.1976, p. 5–11. Current consolidated version: 23/09/2002. URL: [http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787\(2\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787(2)/oj) (дата звернення: 02.07.2024)].
- Andersen, S. S., & Burns, R. (1996). The European Union and the Erosion of Parliamentary Democracy: A Study of Post-parliamentary Governance. In: *The European Union: How Democratic is it* / Ed. by Svein S. Andersen & Kjell A. Eliassen. SAGE Publications Ltd [in English]. [Andersen S.S., Burns R. The European Union and the Erosion of Parliamentary Democracy: A Study of Post-parliamentary Governance. / *The European Union: How Democratic is it* [Ed. by Svein S. Andersen & Kjell A. Eliassen]. SAGE Publications Ltd, 1996. DOI: <https://doi.org/10.4135/978144627943>]
- Building Parliament (2009). *Building Parliament: 50 Years Of European Parliament History 1958–2008* / Palayret Jean-Marie, Bardi Luciano, Beligh Nabli, Sio Lopez Cristina, Costa Olivier, Roca Pierre, Rasmussen Ann, Ponzano Paolo, Benoît-Rohmer, Yves Mény Florence. Luxembourg: Office for Official Publications of

- the European Communities [in English]. [Building Parliament: 50 Years Of European Parliament History 1958–2008 / Palayret Jean-Marie, Bardi Luciano, Beligh Nabli, Sio Lopez Cristina, Costa Olivier, Roca Pierre, Rasmussen Ann, Ponzano Paolo, Benoit-Rohmer, Yves Mény Florence. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 303 p. URL: https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_1_tarihce/50_years_of_european_parliament_history.pdf (дата звернення: 04.07.2024)].
- Consolidated text: Act (1976). Consolidated text: Act concerning the election of the members of the European Parliament by direct universal suffrage [in English]. [Consolidated text: Act concerning the election of the members of the European Parliament by direct universal suffrage. URL: [http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787\(2\)/2002-09-23](http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787(2)/2002-09-23) (дата звернення: 04.07.2024)].
- Corbett, R. (1998). The European Parliament's Role in Closer EU Integration. Palgrave Macmillan [in English]. [Corbett R. The European Parliament's Role in Closer EU Integration. Palgrave Macmillan, 1998. 444 p.].
- Costa, O. (2011) The European Parliament and the Community Method. In: Dehousse, R. (eds) The 'Community Method'. Palgrave Studies in European Union Politics. Palgrave Macmillan, London [in English]. [Costa O. The European Parliament and the Community Method. In: Dehousse, R. (eds) The 'Community Method'. Palgrave Studies in European Union Politics. Palgrave Macmillan, London. 2011. https://doi.org/10.1057/9780230305670_4].
- Council Decision (EU, Euratom) 2018/994 of 13 July 2018 amending the Act concerning the election of the members of the European Parliament by direct universal suffrage, annexed to Council Decision 76/787/ECSC, EEC, Euratom of 20 September 1976. ST/9425/2018/INIT. Document 32018D0994. *OJ L 178*, 16.7.2018 [in English]. [Council Decision (EU, Euratom) 2018/994 of 13 July 2018 amending the Act concerning the election of the members of the European Parliament by direct universal suffrage, annexed to Council Decision 76/787/ECSC, EEC, Euratom of 20 September 1976. ST/9425/2018/INIT. Document 32018D0994. *OJ L 178*, 16.7.2018, p. 1–3. URL: <http://data.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj> (дата звернення: 04.07.2024)].
- Council Directive 2013/1/EU of 20 December 2012 amending Directive 93/109/EC as regards certain detailed arrangements for the exercise of the right to stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. *OJ L 26*, 26.1.2013, 27–29 [in English]. [Council Directive 2013/1/EU of 20 December 2012 amending Directive 93/109/EC as regards certain detailed arrangements for the exercise of the right to stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. *OJ L 26*, 26.1.2013, p. 27–29. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/1/oj> (дата звернення: 04.07.2024)].
- Dinan, D. (2010). Ever Closer Union: An Introduction to European Integration. N.-Y: Lynne Rienner. [in English]. [Dinan D. Ever Closer Union: An Introduction to European Integration. N.-Y: Lynne Rienner, 2010. 619 p.].
- Directive 93/109/EC of 6 December 1993 laying down detailed arrangements for the exercise of the right to vote and stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. *OJ L 329*, 30.12.1993, 34–38 [in English]. [Directive 93/109/EC of 6 December 1993 laying down detailed arrangements for the exercise of the right to vote and stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. *OJ L 329*, 30.12.1993, p. 34–38. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/1993/109/oj> (дата звернення: 04.07.2024)].
- EU. Consolidated version...TEU. (2020) EU. Consolidated version of the Treaty on European Union. Document 12016M/TXT. Legal act. 01/03/2020. [in English]. [EU. Consolidated version of the Treaty on European Union. Document 12016M/TXT. Legal act. 01/03/2020. URL: http://data.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/oj (дата звернення: 04.07.2024)].
- EU. Consolidated version... TFEU. (2012). Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Document 12012E/TXT. *OJ C 326*, 26.10.2012, p. 47–390 [in English]. [EU. Consolidated version... TFEU. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Document 12012E/TXT. *OJ C 326*, 2012. 26.10.2012, p. 47–390 URL: http://data.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj (дата звернення: 04.07.2024)].
- European elections, 6-9 June 2024. [in English]. [European elections, 6-9 June 2024. URL: <https://elections.europa.eu/en/> (дата звернення: 04.07.2024)].
- European Parliament decision (2018). European Parliament decision of 7 February 2018 on the revision of the Framework Agreement on relations between the European Parliament and the European Commission (2017/2233(ACI)). [in English]. [European Parliament decision of 7 February 2018 on the revision of the Framework Agreement on relations between the European Parliament and the European Commission (2017/2233(ACI)) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DPO030> (дата звернення: 04.07.2024)].
- European Parliament Elections 6-9 June 2024. Odihr Needs Assessment Mission Report. November 2023 – January 2024. [in English]. [European Parliament Elections 6-9 June 2024 Odihr Needs Assessment

- Mission Report. November 2023 – January 2024. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/6/2/563097.pdf> (дата звернення: 04.07.2024)]
- European Parliament resolution (2015). European Parliament resolution of 11 November 2015 on the reform of the electoral law of the European Union (2015/2035(INL)). *OJ C* 366, 27.10.2017: 7–18. [in English]. [European Parliament resolution of 11 November 2015 on the reform of the electoral law of the European Union (2015/2035(INL)). *OJ C* 366, 27.10.2017. p. 7–18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015IP0395&qid=1680612202199> (дата звернення: 04.07.2024)].
- European Parliament resolution (2012.) European Parliament resolution of 22 November 2012 on the elections to the European Parliament in 2014 (2012/2829(RSP)) *OJ C* 419, 16.12.2015: 185–186 [in English]. [European Parliament resolution of 22 November 2012 on the elections to the European Parliament in 2014 (2012/2829(RSP)) *OJ C* 419, 16.12.2015, p. 185–186].
- Fünf-Prozent-Sperrklausel (2011). Fünf-Prozent-Sperrklausel im Europawahlrecht verfassungswidrig Pressemitteilung Nr. 70/2011 vom 9. November 2011. Urteil vom 09. November 2011. 2 BvC 4/10 [in German]. [Fünf-Prozent-Sperrklausel im Europawahlrecht verfassungswidrig Pressemitteilung Nr. 70/2011 vom 9. November 2011. Urteil vom 09. November 2011. 2 BvC 4/10 URL: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2011/bvg11-070.html;jsessionid=7D296134310D6C4B90AEBBF2E192559A.1_cid394 (дата звернення: 04.07.2024)].
- Goris, C. S. (May 23, 2024) The Long Delay in the Application of the 2018 Reform of the European Electoral Act: is it all About the Thresholds? [in English]. [Goris C. S. The Long Delay in the Application of the 2018 Reform of the European Electoral Act: is it all About the Thresholds? 23 May 2024. URL: <https://www.eipa.eu/blog/delay-european-electoral-act/> (дата звернення: 04.07.2024)].
- Hahm, H., Hilpert D., & König, T. (2020). Institutional reform and public attitudes toward EU decision making *European Journal of Political Research*, 59, 599–623. [in English]. [Hahm H., Hilpert D., König T. Institutional reform and public attitudes toward EU decision making *European Journal of Political Research*. 2020. Vol. 59. P. 599–623].
- Hix, S. (2008). What's Wrong with the European Union and How to Fix It, Cambridge: Polity Press [in English]. [Hix S. What's Wrong with the European Union and How to Fix It, Cambridge: Polity Press, 2008. 228 p.]
- Högenauer, A.-L. (2021). Parliamentary Scrutiny of Brexit in the EU-27. Pragmatic Cooperation with a Dominant European Parliament. In: *International Journal of Parliamentary Studies*. Brill. 02 Nov 2021 [in English]. [Högenauer A.-L. Parliamentary Scrutiny of Brexit in the EU-27. Pragmatic Cooperation with a Dominant European Parliament. In: *International Journal of Parliamentary Studies*. Brill. 02 Nov 2021 URL: https://brill.com/view/journals/parl/1/2/article-p270_270.xml (дата звернення: 04.07.2024)].
- Högenauer, A.-L. (2018). Parliamentary Oversight of the EU in the Post-Lisbon Era: The Role of the European Parliament [in English]. [Högenauer A.-L. Parliamentary Oversight of the EU in the Post-Lisbon Era: The Role of the European Parliament. 2018].
- Jacobs, F., Shackleton, M., & Corbett, R. (2005). *The European Parliament*. N.-Y.: John Harper Publishing [in English]. [Jacobs F., Shackleton M., Corbett R. *The European Parliament*. N.-Y.: John Harper Publishing. January 1, 2005. 416 p.]
- Kaiser, W. (2018). Shaping European Union: The European Parliament and Institutional Reform, 1979–1989. *EPRS / European Parliamentary* [in English]. [Kaiser W. Shaping European Union: The European Parliament and Institutional Reform, 1979–1989. *EPRS / European Parliamentary*. November 2018. 116 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/630271/EPRS_STU\(2018\)630271_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/630271/EPRS_STU(2018)630271_EN.pdf) (дата звернення: 04.07.2024)].
- Kreppel, A. (2001). *The European Parliament and Supranational Party System: A Study in Institutional Development*. Cambridge University Press, [in English]. [Kreppel A. *The European Parliament and Supranational Party System: A Study in Institutional Development*. Cambridge University Press, 2001. 264 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606083>].
- Maciejewski, M., & Verdins, R. (2024). The First Treaties. Fact Sheets on the European Union – 2024. 04/2024 [in English]. [Maciejewski M., Verdins R. The First Treaties. Fact Sheets on the European Union – 2024. 04/2024 URL: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.1.1.pdf (дата звернення: 04.07.2024)].
- Maurer, A. (2003). The European Parliament, the national parliaments and the EU Conventions. *Politique européenne*, 1, n.9, 76–98 [in English]. [Maurer A. The European Parliament, the national parliaments and the EU Conventions. *Politique européenne*. 2003/1 (9). P. 76–98].
- McCormick, J. (2011). *Understanding the European Union: A Concise Introduction*. N.Y.: Palgrave Macmillan [in English]. [McCormick J. *Understanding the European Union: A Concise Introduction*. Palgrave Macmillan; 5th edition August 15, 2011. 256 p.]
- Nugent, N. (2006). *The government and politics of the European Union*. Durham : Duke University Press [in English]. [Nugent N. *The government and politics of the European Union*. Durham : Duke University Press. 2006. 630 p.]

- Rittberger, B., & Schimmelfennig, F. (2007). Explaining the constitutionalization of the European Union. *Journal of European Public Policy*, 13(8), 1148–1167 [in English]. [Rittberger B., Schimmelfennig F. Explaining the constitutionalization of the European Union. *Journal of European Public Policy*. 2007. Vol. 13. Is. 8. P. 1148–1167].
- Rules of Procedure (July 16, 2024). Rules of Procedure of the European Parliament 9th parliamentary term - November 2023 [in English]. [Rules of Procedure of the European Parliament 9th parliamentary term – November 2023. 16 July 2024. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/lastrules/TOC_EN.html?redirect (дата звернення: 04.07.2024)].
- Sorace, M. (July 11, 2022). Strengthening the European Parliament has brought EU decisions closer to the views of the public [in English]. [Sorace M. Strengthening the European Parliament has brought EU decisions closer to the views of the public. July 11th, 2022. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2022/07/11/strengthening-the-european-parliament-has-brought-eu-decisions-closer-to-the-views-of-the-public/> (дата звернення: 04.07.2024)].
- Spitzenkandidaten. (2024). Spitzenkandidaten process cannot be overturned, say MEPs. [in English]. [Spitzenkandidaten process cannot be overturned, say MEPs. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180202IPR97026/spitzenkandidaten-process-cannot-be-overturned-say-meps> (дата звернення: 04.07.2024)].
- The European Parliament (2024). The European Parliament : Organisation And Operation. URL: The European Parliament: Organisation And Operation [in English]. [The European Parliament: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.3.3.pdf (дата звернення: 04.07.2024)].
- The Treaty on European Union (1992). The Treaty on European Union, signed in Maastricht on 7 February 1992, entered into force on 1 November 1993 [in English]. [The Treaty on European Union, signed in Maastricht on 7 February 1992, entered into force on 1 November 1993. URL: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.1.3.pdf (дата звернення: 04.07.2024)].
- Treaty of Lisbon (2007). Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. *OJ C 306*. 17.12.2007 [in English]. [Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. *OJ C 306*. 17.12.2007. URL: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.1.5.pdf (дата звернення: 04.07.2024)].
- Tsebelis, G. (2002). Veto Players: How Political Institutions Work. Princeton, USA: Princeton University Press [in English]. [Tsebelis G. Veto Players: How Political Institutions Work. Princeton, USA: Princeton University Press. 2002. 320 p.].
- Uhma, P. (2023). The democratic legitimacy of the European Union and its laws: theoretical challenges and practical examples. *Rocznik Administracji Publicznej*, 9, 309–329 [in English]. [Uhma P. The democratic legitimacy of the European Union and its laws: theoretical challenges and practical examples. *Rocznik Administracji Publicznej*. 2023. Vol. 9. P. 309–329. URL: <http://data.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj> (дата звернення: 04.07.2024)].
- Uzun, Y. V. (2023). Architecture of regional representation in systems of multilevel relations. *Political life*, 3, 48–64 [in Ukrainian]. [Узун Ю.В. Архітектура регіонального представництва в системі багаторівневих відносин. *Політичне життя*. 2023. №3. С. 48–64].

Стаття надійшла до редакції 30.08.2024

Prokopenko Yu. S.

Department of Political Science and Law

The state institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

26, Staroportofrankivska, Str., Odesa, 65020, Ukraine

REFORMING THE ELECTORAL PROCEDURES OF THE EUROPEAN PARLIAMENT IN THE CONTEXT OF A CRISIS OF LEGITIMACY

Summary

The article analyses the legal and institutional aspects of the formation and development of the electoral system for the European Parliament, taking into account the challenges to its efficiency, legitimacy and representativeness. The legal basis for electoral procedures is provided by the articles of the EU founding treaties, the Charter of

Fundamental Rights and legislative acts, in particular Council Directive 93/109/EC and its amendments. The main challenges include the diversity of electoral systems in the Member States, low voter participation, interethnic diversity, transnational representation and transparency of electoral processes. Proportional representation is the main electoral system, but there are significant differences in its implementation, including the possibility of preferential voting. An important aspect is the introduction of common standards for elections that promote democracy and ensure the representation of EU citizens. Efforts to reform electoral procedures, including the introduction of mandatory electoral thresholds, are aimed at increasing the efficiency and legitimacy of elections. The article also examines the historical aspects of the European Parliament, the role of key founders such as Jean Monnet and Alterio Spinelli, and analyses the work of contemporary authors in this area. Amendments to the electoral legislation, including Council Decision 2018/994, require ensuring the integrity of the results, secrecy of the vote and protection of personal data. The electoral process also includes issues of incompatibility of offices and balancing national and European interests. The problems of democratic legitimacy, functional efficiency and inter-institutional relations remain relevant for the further development of the European Parliament as a central body of European democracy and integration.

Key words: European Parliament, elections, electoral procedures, legitimacy, reforms, proportional representation, ethnic diversity, electoral thresholds, transnational representation, political process.